

Awans zawodowy nauczycieli w polskim systemie edukacji

Awans zawodowy nauczycieli

System awansu zawodowego nauczycieli wprowadzony został w 2000 r.

System awansu przewiduje szczeble „pionowego” awansu zawodowego dla tych nauczycieli, którzy zdecydują się na podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych, jakości pracy i wzbogacania warsztatu pracy.

Stwarza także możliwości awansu „poziomego” w szkole lub placówce w postaci pełnienia przez doświadczonych już nauczycieli nowych funkcji, takich jak: opiekun nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego, mentor, lider zespołu przedmiotowego, lider zespołu wychowawczego.

Cele:

- rzeczywisty awans w zawodzie,
- motywacja do ustawicznego doskonalenia,
- system gratyfikacji finansowej.

Awans w latach 2000 – 2022 (sierpień)

☐ Nauczyciel stażysta

- odbywa staż na stopień nauczyciela kontraktowego trwający 9 miesięcy,
- uzyskuje pozytywną ocenę dorobku za okres stażu i akceptację komisji kwalifikacyjnej powołanej w placówce zatrudniającej nauczyciela,
- otrzymuje stopień nauczyciela kontraktowego.

☐ Nauczyciel kontraktowy

- pracuje w szkole 2 lata przed podjęciem kolejnego stażu,
- odbywa staż w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy,
- uzyskuje pozytywną ocenę dorobku za okres stażu oraz zdaje egzamin organizowany przez organ prowadzący szkołę/placówkę,
- otrzymuje stopień nauczyciela mianowanego.

☐ Nauczyciel mianowany

- pracuje w szkole przez 1 rok przed podjęciem kolejnego stażu,
- odbywa staż w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy,
- uzyskuje pozytywną ocenę dorobku za okres stażu oraz otrzymuje akceptację komisji kwalifikacyjnej prowadzonej w organie nadzoru pedagogicznego,
- otrzymuje stopień **nauczyciela dyplomowanego**.

Awans od września 2022 r.

Cele

- ❑ uproszczenie i odbiurokratyzowanie systemu awansu zawodowego nauczycieli,
- ❑ lepsze przygotowanie do zawodu poprzez wydłużenie okresu nabywania doświadczenia przez nauczycieli wkraczających do zawodu,
- ❑ zagwarantowanie nauczycielom rozpoczynającym pracę w szkole wyższego wynagrodzenia.

Awans od września 2022 r.

Najważniejsze zmiany

- ❑ Zmniejszenie liczby stopni awansu zawodowego;
- ❑ Odejście od sformalizowanych staży, opracowywania planów rozwoju zawodowego, sprawozdań z ich realizacji, ocen dorobku zawodowego za okres stażu;
- ❑ Ocena pracy nauczyciela, powiązana ze ścieżką awansu zawodowego, dokonywana w 2 i 4 roku przygotowania do zawodu oraz ostatnim roku pracy nauczyciela mianowanego przed złożeniem wniosku do komisji kwalifikacyjnej;
- ❑ Umowa o pracę na czas nieokreślony po przepracowaniu co najmniej 2 lat i uzyskaniu co najmniej dobrej oceny pracy;
- ❑ Przydzielenie mentora nauczycielowi odbywającemu przygotowanie do zawodu;
- ❑ Praktyczny wymiar egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego.

Etapy rozwoju zawodowego nauczyciela od września 2022 r.

☐ Nauczyciel początkujący

- odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciela, trwające 3 lata i 9 miesięcy,
- zdaje egzamin,
- otrzymuje stopień nauczyciela mianowanego.

☐ Nauczyciel mianowany

- pracuje w szkole 5 lat i 9 miesięcy,
- uzyskuje akceptację komisji kwalifikacyjnej,
- otrzymuje stopień **nauczyciela dyplomowanego**.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela (1)

- ❑ Przygotowanie do zawodu trwa 3 lata i 9 miesięcy (2 lata i 9 miesięcy, jeśli nauczyciel posiada stopień naukowy lub prowadził zajęcia w szkole za granicą);
- ❑ Dyrektor szkoły przydziela mentora (nauczyciel mianowany lub dyplomowany);
- ❑ W drugim roku odbywania przygotowania do zawodu:
 - nauczyciel prowadzi zajęcia w wymiarze co najmniej 1 godziny w obecności dyrektora, mentora, doradcy metodycznego lub nauczyciela konsultanta lub przedstawiciela nadzoru pedagogicznego lub nauczyciela dyplomowanego),
 - dyrektor dokonuje oceny pracy nauczyciela, po zasięgnięciu opinii mentora.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela (2)

- ❑ W ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu:
 - dyrektor dokonuje ponownie oceny pracy nauczyciela (co najmniej dobra),
 - nauczyciel prowadzi zajęcia w obecności komisji powołanej przez dyrektora,
- ❑ Komisja wydaje opinię na podstawie przyznanej liczby punktów (negatywna lub pozytywna);
- ❑ Jeśli opinia pozytywna – nauczyciel zdaje egzamin przed komisją egzaminacyjną, sprawdzającą spełnianie wymagań, dotyczących wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego realizowania obowiązków nauczyciela.

Mentor

- Nauczyciel mianowany lub dyplomowany.
- Nie zajmuje stanowiska kierowniczego (wyjątek stanowią nauczyciele o których mowa w art.1 ust.2 pkt 1a i 2 oraz szkół artystycznych).
- Jest zobowiązany poszerzać swoją wiedzę i doskonalić umiejętności w zakresie niezbędnym do pełnienia funkcji mentora.

Zadania mentora

- Wspieranie nauczyciela w procesie wdrażania do pracy w zawodzie, zapoznanie z dokumentacją szkolną;
- Udzielanie pomocy w doborze właściwych form doskonalenia zawodowego;
- Dzielenie się wiedzą i doświadczeniem w zakresie niezbędnym do efektywnej realizacji obowiązków nauczyciela;
- Umożliwienie nauczycielowi obserwowania prowadzonych przez siebie zajęć oraz omawianie z nim tych zajęć;
- Obserwowanie zajęć prowadzonych przez nauczyciela oraz wspólne omawianie zajęć;
- Inspirowanie i zachęcanie nauczyciela do podejmowania wyzwań zawodowych;
- Obserwacja i omówienie zajęć przeprowadzonych przez nauczyciela w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu;
- Opiniowanie oceny pracy nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu.

Nauczyciel początkujący

- ❑ poznaje organizację, zadania i zasady funkcjonowania szkoły;
- ❑ prowadzi powierzone mu zajęcia i uczestniczy w pracach związanych z realizacją zadań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i innych statutowych zadań szkoły wynikających z potrzeb szkoły i środowiska lokalnego;
- ❑ obserwuje zajęcia prowadzone przez mentora lub innego nauczyciela;
- ❑ doskonali kompetencje w związku z wykonywanymi obowiązkami, w szczególności w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;
- ❑ przeprowadza zajęcia otwarte w drugim i ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- ❑ dokonuje ewaluacji własnej pracy i wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia dalszej pracy;
- ❑ dzieli się wiedzą z innymi nauczycielami w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.

Skład komisji powołanej przez dyrektora szkoły

- ❑ Dyrektor szkoły,
- ❑ Ekspert do spraw awansu zawodowego nauczycieli, posiadający kwalifikacje w zakresie psychologii lub pedagogiki, lub nauczyciel mianowany / dyplomowany zatrudniony na stanowisku psychologa, pedagoga lub pedagoga specjalnego,
- ❑ Doradca metodyczny / nauczyciel konsultant / przedstawiciel kuratorium / nauczyciel dyplomowany, specjalizujący się w tym samym rodzaju zajęć.

Czynności komisji powołanej przez dyrektora szkoły (po przeprowadzeniu przez nauczyciela zajęć)

- ❑ Omówienie z nauczycielem przeprowadzonych zajęć z uwzględnieniem:
 - poprawności merytorycznej,
 - realizacji celu zajęć,
 - umiejętności nauczyciela obejmujących w szczególności elastyczne reagowanie na dynamikę zajęć, kulturę osobistą, komunikację werbalną i pozawerbalną z uczniem;
- ❑ Przeprowadzenie z nauczycielem rozmowy dotyczącej zastosowanych metod i form pracy oraz indywidualizacji nauczania;
- ❑ Wskazanie nauczycielowi wykonanie zadania z użyciem narzędzi multimedialnych, o ile nie zostały one wykorzystane w trakcie zajęć;
- ❑ Ocena zajęć w skali 0-10 (każdy z członków komisji);
- ❑ Obliczenie średniej arytmetycznej punktów;
- ❑ Rozstrzygnięcie w obecności co najmniej 2/3 składu członków komisji (jeśli średnia arytmetyczna wynosi co najmniej 5 – pozytywna opinia).

Skład komisji egzaminacyjnej

- przedstawiciel organu prowadzącego szkołę, jako jej przewodniczący;
- przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny;
- dyrektor szkoły;
- dwaj eksperci z listy ekspertów (prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania), posiadający kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole tego samego typu co szkoła, w której nauczyciel jest zatrudniony, z których co najmniej jeden, (w miarę możliwości) naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć.

Czynności komisji egzaminacyjnej

- Zapoznanie się z opinią o przeprowadzonych zajęciach i oceną pracy nauczyciela;
- Zadawanie pytań, dotyczących wymagań egzaminacyjnych;
- Wskazanie nauczycielowi problemu do rozwiązania, związanego z wykonywaną pracą;
- Ocena w skali 0-10 wydana przez każdego z członków komisji;
- Obliczenie średniej arytmetycznej punktów (jeśli liczba członków komisji jest większa niż 3 odrzuca się jedną najniższą i jedną najwyższą ocenę punktową);
- Rozstrzygnięcie wyniku w obecności co najmniej $\frac{2}{3}$ członków komisji (jeśli średnia co najmniej 7 pkt. – nauczyciel zdał egzamin);
- Zapewnienie dostępu do aktów prawnych.

Wiedza i umiejętności sprawdzane podczas egzaminu (wymagania egzaminacyjne)

- ❑ znajomość przepisów prawa dotyczących organizacji, zadań i zasad funkcjonowania szkoły;
- ❑ umiejętność prowadzenia zajęć w sposób zapewniający właściwą realizację statutowych zadań szkoły, w szczególności realizację podstawy programowej;
- ❑ umiejętność rozpoznawania potrzeb uczniów i indywidualizowania nauczania;
- ❑ umiejętność stosowania w pracy wiedzy z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki;
- ❑ znajomość środowiska uczniów oraz umiejętność uwzględniania w swojej pracy problematyki środowiska lokalnego i współczesnych problemów społecznych i cywilizacyjnych;
- ❑ umiejętność korzystania w pracy, zwłaszcza w trakcie prowadzonych zajęć, z narzędzi multimedialnych i informatycznych.

Nauczyciel mianowany

- ❑ Pracuje w szkole co najmniej 5 lat i 9 miesięcy od dnia uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego;
- ❑ W ostatnim roku pracy otrzymuje co najmniej bardzo dobrą ocenę pracy (za ostatnie 3 lata);
- ❑ Uzyskuje akceptację komisji kwalifikacyjnej na podstawie:
 - analizy dorobku zawodowego,
 - przeprowadzonej rozmowy sprawdzającej spełnianie wymagań dotyczących realizacji zadań lub podejmowania działań na rzecz oświaty.

Realizacja zadań lub podejmowanie działań na rzecz oświaty, sprawdzane w postępowaniu kwalifikacyjnym (wymagania kwalifikacyjne) (1)

- ❑ doskonalenie warsztatu pracy, w tym w zakresie stosowania technologii informacyjnej i komunikacyjnej, oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności w celu podnoszenia jakości pracy szkoły;
- ❑ umiejętność dzielenia się wiedzą i doświadczeniem z innymi nauczycielami, w tym przez prowadzenie:
 - zajęć otwartych, w szczególności dla nauczycieli odbywających przygotowanie do zawodu
 - lub
 - zajęć w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego lub innych zajęć dla nauczycieli;
- ❑ umiejętność wykorzystywania w pracy metod aktywizujących ucznia oraz narzędzi multimedialnych i informatycznych sprzyjających procesowi uczenia się.

Realizacja zadań lub podejmowanie działań na rzecz oświaty, sprawdzane w postępowaniu kwalifikacyjnym (wymagania kwalifikacyjne) (2)

- realizowanie co najmniej jednego z następujących zadań:
 - wykonywanie zadań mentora, opiekuna praktyk pedagogicznych, społecznego kuratora sądowego, egzaminatora okręgowej komisji egzaminacyjnej, rzeczoznawcy do spraw podręczników, konsultanta Centrum Edukacji Artystycznej, wolontariusza, instruktora harcerstwa lub innych zadań służących podniesieniu jakości pracy szkoły lub wykonywanych na rzecz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - opracowanie i wdrożenie innowacji lub działań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych lub innych związanych z oświatą, w tym podejmowanie działań w ramach realizowanego w szkole eksperymentu pedagogicznego;

Realizacja zadań lub podejmowanie działań na rzecz oświaty, sprawdzane w postępowaniu kwalifikacyjnym (wymagania kwalifikacyjne) (3)

- opracowanie podręcznika lub autorskiej pracy z zakresu oświaty lub rozwoju dziecka opublikowanej w czasopiśmie branżowym lub w formie innej zwartej publikacji;
- prowadzenie cyklicznych zajęć szkoleniowych dla nauczycieli lub rodziców uczniów, o ile nie należą one do obowiązków nauczyciela, w tym z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
- przeprowadzanie i analizowanie badań naukowych z zakresu oświaty, w szczególności związanych ze specyfiką i potrzebami szkoły, oraz wykorzystywanie wyników tych badań do podnoszenia jakości pracy szkoły.

Skład komisji kwalifikacyjnej

- ❑ przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
- ❑ dyrektor szkoły,
- ❑ dwaj eksperci z listy ekspertów (prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania), posiadający kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole tego samego typu co szkoła, w której nauczyciel jest zatrudniony, z których co najmniej jeden, (w miarę możliwości) naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć.

Czynności komisji kwalifikacyjnej

- ❑ Dokonanie analizy dorobku zawodowego nauczyciela – zapoznanie się z oceną pracy nauczyciela oraz opisem i analizą wymagań kwalifikacyjnych uwzględniających w szczególności uzyskane efekty (nie więcej niż 4 strony formatu A4);
- ❑ Przeprowadzenie rozmowy podczas której nauczyciel dokonuje prezentacji dorobku zawodowego oraz odpowiada na pytania członków komisji dotyczące wymagań kwalifikacyjnych;
- ❑ Ocena w skali 0-10 wydana przez każdego z członków komisji;
- ❑ Obliczenie średniej arytmetycznej punktów (jeśli liczba członków komisji jest większa niż 3 odrzuca się jedną najniższą i jedną najwyższą ocenę punktową);
- ❑ Rozstrzygnięcie wyniku w obecności co najmniej 2/3 członków komisji (średnia co najmniej 7 pkt. – nauczyciel uzyskał akceptację komisji);

Wydział Innowacji i Rozwoju

Ośrodek Rozwoju Edukacji

ul. Polna 46 a

00-644 Warszawa

ekspert@ore.edu.pl